

FDUV:s svar på frågor om delreformen av diskrimineringslagen

Inskickat 28.10.2021 via det virtuella hörandet av organisationer om delreformen av diskrimineringslagen.

Likabehandlingsplanering inom småbarnspedagogiken

Enligt regeringsprogrammet ska likabehandlingsplaneringen utvidgas till småbarnspedagogiken. Detta bereds för närvarande i en arbetsgrupp. Också jämställdhetsplaneringen utvidgas till småbarnspedagogiken, men ämnet hör till social- och hälsovårdsministeriets ansvarsområde och därför bereds ändringen där.

1. Vilka konsekvenser skulle det ha för olika människor (barn, anställda, föräldrar) om likabehandlingsplaneringen utvidgades till småbarnspedagogiken?

En likabehandlingsplan inom småbarnspedagogiken skulle understödja likabehandlingen av barn som ofta faller emellan såsom barn med funktionsnedsättning. Det är viktigt att alla barn har möjlighet att vara delaktiga. En likabehandlingsplanering inom småbarnspedagogiken skulle tydliggöra ansvarsfördelningen. Barn med funktionsnedsättning har också rätt till barndom, rehabiliteringen får inte bli andel av vardagen.

2. Hur kan barn göras delaktiga i planeringen?

Det är viktigt att också barn med tal- och kommunikationssvårigheter blir hörda och att de får möjlighet att uttrycka sig med de kommunikationssätt som passar dem bäst.

3. Hur kan de anställda göras delaktiga i planeringen?

-

4. Hur kan barnens föräldrar göras delaktiga i planeringen?

-

5. Vilka skulle de samhällsliga konsekvenserna vara?

Delaktigheten för barn med funktionsnedsättning stärks när deras åsikter och behov beaktas.

6. Vilka skulle de ekonomiska konsekvenserna vara?

-

Trakasserier och utbildningsanordnarens ansvar

Den som ordnar undervisning, utbildning och småbarnspedagogik tolkas redan nu med stöd av diskrimineringslagen vara ansvarig, om hen inte ingriper i sådana trakasserier som kommit till hens kännedom. Detta kan härledas ur i lag, men nu överväger man att tydligare skriva in skyldigheten i lagen, på motsvarande sätt som i fråga om arbetsgivare i 14 § 2 mom. i diskrimineringslagen.

1. Vilka konsekvenser skulle det ha för utbildningsanordnarna, om lagen hade en tydligare definierad skyldighet att ingripa i trakasserier?

Det skulle ge ett tydligare mandat och även starkare förplikta personalen att ingripa i trakasserier. Genom att ingripa i tid med effektiva åtgärder förebyggs även diskriminering.

2. Vilka konsekvenser skulle detta ha för elever och studerande?

Trakasserier kan ha långtgående negativa konsekvenser för ett barns självkänsla och utveckling. Forskning visar att barn och unga med funktionsnedsättning löper större risk att utsättas för mobbning än andra. Enligt THL:s Hälsa i skolan undersökning 2017 uppgav 15 % av de svarande med funktionsnedsättning i åk 8-9 att de mobbats minst en gång i veckan. Motsvarande siffra för personer utan funktionsnedsättning var drygt 4 %. Det här visar på vikten av att utbildningsanordnarna i sitt anti-mobbingsarbete verkligen beaktar personer med funktionsnedsättning.

3. Vilka konsekvenser skulle detta ha för lärarna?

Genom tydligare bestämmelser blir det även lättare för lärare att ingripa.

4. Är det i nuläget klart att det leder till ett ansvar för utbildningsanordnaren om hen inte ingriper i trakasserier (som hen känner till)?

-

5. Borde man i lagen uttryckligen skriva in en skyldighet också för anordnare av småbarnspedagogik eller tjänsteproducenter att ingripa i trakasserier och vilka konsekvenser skulle detta ha?

Definitionen av trakasserier

Arbetsgruppen har övervägt möjligheten att utvidga definitionen av trakasserier så att man inte bara avser ett beteende som riktas mot en person, utan också mot en grupp människor. I den tidigare diskrimineringslagen fanns det ett omnämmande om en människogrupp, men det slopades och finns inte i den gällande lagen. Dessutom har man övervägt möjligheten att föra ärendet till diskriminerings- och jämställdhetsnämnden utan ett namngivet offer i sådana fall där diskrimineringen riktar sig mot en människogrupp.

- 1. Vilka konsekvenser skulle det ha om trakasserier utöver personer också kunde omfatta människogrupper?**

-

- 2. Borde det vara möjligt att föra ett sådant ärende till diskriminerings- och jämställdhetsnämnden där det inte är möjligt att utse ett enskilt offer för diskriminering?**

Ifall en grupp har utsatts för diskriminering borde det vara möjligt att föra ärendet till nämnden. Det kunde även sänka tröskeln för att föra fram missförhållanden i samhället.

Rimliga anpassningar och design för alla

I diskrimineringslagen finns bestämmelser om rimliga anpassningar. Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning talar också om design för alla, men det finns inga bestämmelser om detta i den nationella lagstiftningen. Design för alla betyder att produkter, miljöer, program och tjänster utformas så att de kan användas av alla i så stor utsträckning som möjligt utan att de behöver anpassas eller specialutformas. Design för alla utesluter inte hjälpmedel som enskilda grupper av personer med funktionsnedsättning eventuellt behöver. I denna reform ändras inte tillgänglighetslagstiftningen eller husbolagens skyldigheter.

- 1. Borde det föreskrivas om design för alla i den nationella lagstiftningen, till exempel i diskrimineringslagen?**

Ja. Begreppet är brett och därför är det viktigt att det framgår tydligt från lagstiftningen vad det handlar om.

Det måste vara möjligt för alla att röra sig i offentliga miljöer, kollektivtrafik och byggnader. Samtidigt är det viktigt att beakta mer än bara den fysiska tillgängligheten. Det behövs också sinnesanpassade utrymmen med tydlig information. För en del skapar starka ljus och färger stress och oro och blir de

FDUV

Nordenskiöldsgatan 18 A, FI-00250 Helsingfors
09 434 23 60 | fduv@fduv.fi

Storalånggatan 60, FI-65100 Vasa
06 319 56 52 | fduv.vasa@fduv.fi

facto ett hinder som gör att personen är tvungen att avlägsna sig. Även starka dofter och oljud kan begränsa tillgängligheten.

I dagens digitaliserade informationssamhälle finns det dessutom många grupper som blir utan information och tjänster. Det behöver produceras mer material på lätt språk och erbjudas digitala lösningar som är tillgängliga och begripliga för oss alla. Som ett alternativ till digitala lösningar bör det också i fortsättningen vara möjligt att sköta sina ärenden ansikte mot ansikte.

Tillgänglighetsdirektivet gäller enbart den tekniska tillgängligheten och det finns för tillfället inget skrivet i lag om innehållsmässig tillgänglighet. För personer med intellektuell funktionsnedsättning är det särskilt viktigt att tjänsterna är användarvänliga och att innehållet görs tillgängligt genom användning av lätt språk i både muntlig och skriftlig kommunikation. Vi vill särskilt betona vikten av att få information på sitt eget modersmål och därför är det i synnerhet viktigt att det finns information på lätt svenska.

2. Vilka konsekvenser skulle det ha om det infördes bestämmelser om design för alla?

Innehållsmässig tillgänglighet skulle stärka både delaktigheten och möjligheten till ett självständigt liv för personer med intellektuell eller liknande funktionsnedsättning.

Design för alla skulle ha flera positiva konsekvenser. Genom att beakta de olika funktionshindergruppernas varierande behov redan i planeringsskedet blir det billigare och det gagnar dessutom alla, inte minst personer med funktionsnedsättning, äldre och barnfamiljer.

Bestämmelser om design för alla skulle leda till en mer systematisk användning av lättspråk hos både offentliga och privata aktörer. Idag är det väldigt få aktörer som använder lättspråk systematiskt och långsiktigt. Enligt Selkokeskus uppskattning behöver omkring 650 000 - 750 000 personer dvs. över 10 % av befolkningen lättspråk idag och behovet ökar hela tiden.

3. Kan design för alla ingå i likabehandlingsplaneringen?

Ja, det skulle vara ett bra sätt att främja likabehandlingen och tillgängligheten i samhälle för att hitta lösningar på lokal nivå.

4. Fungerar bestämmelserna om rimliga anpassningar för närvarande? Om svaret är nej, hur borde bestämmelserna ändras?

Det skulle kunna fungera bättre. Bestämmelserna om rimliga anpassningar borde förtydligas och spridas, alla aktörer känner nödvändigtvis inte till dem.

5. Vilka konsekvenser skulle det ha om regleringen om rimliga anpassningar ändrades?

-

Gottgörelse och nämndens möjlighet att bestämma gottgörelse

Enligt gällande lagstiftning kan diskriminerings- och jämställdhetsnämnden avgöra ett ärende som gäller diskriminering, men gottgörelse ska sökas separat hos tingsrätten. Arbetsgruppen har funderat på om det borde finnas möjlighet till kompensation redan i nämnden.

1. Fungerar den nuvarande regleringen om förfarandet för att yrka på gottgörelse ur den diskriminerade personens synvinkel?
-
2. Har erhållandet av gottgörelse betydelse för den diskriminerade personen?
-
3. Borde diskriminerings- och jämställdhetsnämnden kunna påföra gottgörelse?
-
4. Om gottgörelse kunde sökas hos nämnden, borde det fortfarande finnas möjlighet att ansöka om gottgörelse även hos tingsrätten?
-
5. Är situationen oklar för den enskilde, om man kan söka gottgörelse på två ställen: nämnden och en tingsrätten?
-